

**Eesti
Kontsert**

**FESTIVAL
TUBIN**

TARTU | 28. SEPT - 1. OKT '23

FESTIVALI AVAKONTSERT

Non grata

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester • Mihkel Poll klaver
Dirigent **Mihhail Gerts**

18.00 kontserdieelne vestlusring Joonas Hellerma ja Mihhail Gertsiga

eestikontsert.ee
E · R · S · O
ESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

admirals

**Eesti Kontserdi
peatoetaja**

**Ole oma
finantsmaailma
dirigent!**

admiralmarkets.com

N 28. SEPTEMBER 19.00 Vanemuise kontserdimaja
kell 18.00 kontserdieelne vestlusring Joonas Hellerma ja Mihhail Gertsiga

R 29. SEPTEMBER 19.00 Estonia kontserdisaal
kell 18.00 kontserdieelne vestlusring Joonas Hellerma ja Mihhail Gertsiga

FESTIVAL TUBIN

Non grata

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Mihkel Poll klaver
Dirigent **Mihhail Gerts**

Arvo Pärt
Sümfoonia nr 1 „Polüfooniline“ (1963)

I Kaanonid
II Prelüüd ja fuuga

Sergei Rahmaninov
„Rapsoodia Paganini teemale“ op. 43 (1936)

VAHEAEG

Eduard Tubin
Sümfoonia nr 8 (1966)

I *Andante quasi adagio*
II *Allegro moderato*
III *Allegro vivace*
IV *Lento, tenuto e maestoso*

Koostöös Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga.

Tallinna kontserdist teeb ülekande Klassikaraadio.

Hea muusikasõber!

Festival „TubIN 2023“ jätkab järjekindlalt kahel eelmisel aastal alustatud teekonda Eduard Tubina sümfooniade tutvustamisel ja nendega seonduvate sündmuste ning teemade mõtestamisel.

Tänavuse festivali keskmes on Eduard Tubina 7. ja 8. sümfoonia ning festivali peateemaks järjepidevus. Põhimõte *nulla dies sine linea*, mille Tubin Heino Elleri juures õppides omandas, aitas tal oma loomingus edasi liikuda ka elu kõige keerulisematel hetkedel. Üks selliseid hetki oli Tubina jaoks väliseesti pagulasringkonna rünnak, mis järgnes tema 1961. aasta Eesti-külastusele. Sel ajal pidi Tubin taluma lisaks igale pagulasele tuttava Karl Ristikivi „isamaatuse“ tunde ka oma kaasmaalaste laimu uuel kodumaal. Just sellise „risttule“ all on kirjutatud festivali avakontserdil „Non grata“ kõlav Tubina 8. sümfoonia, milles autor julges enda sõnul väljendada oma tundeid, julges „nutta ja naerda“. Ajaloo distantsilt on huvitav küsida, miks ei suutnud või soovinud pagulaskond tol hetkel mõista Tubina külaskäigu põhjust – viibida oma balleti „Kratt“ esietendusel ning toetada siinseid noori heliloojaid. Tubina eeskuju olulisusest Eesti noorte heliloojate põlvkonnale annab tunnistust tänavust festivali alustav Arvo Pärdi 1. sümfoonia, mis on pühendatud Pärdi ja Tubina ühisele õpetajale Heino Ellerile.

Ka Heino Elleril olid õpetajad, neist üks olulisemaid 1904. aastast Tartu reaalkooli muusikaõpetaja Rudolf Tobias, kelle loodud kooliorkestris ning Eesti esimeses keelpillikvartetis mängis noor õpilane Eller viiulit. Järjepidevust hoides on Tobiasse 150 aasta juubelile käesoleval festivalil pühendatud teemaõhtu „Rännakud

Rudolf Tobiasega“. Kontsert-vestlusingis „Vabaduse väravas“ arutlevad Joonas Hella ja neuroteadlane Jaan Aru inimliku vabaduse ees seisvate väljakutsete üle tehisintellekti arengu valguses.

Festivali lõppkontserdil „Käest kätte“ kõlavad teosed, kus iga helilooja moodustab oma loominguga ühe mõttelise lüli eelkäija-järeltulija ketist. Eduard Tubina erakordsest huvist oma eelkäija Rudolf Tobiasse loominguga vastu annab tunnistust tema Tobiasse teoste orkestratsioon. 7. sümfoonia kirjutamise ajaks on Tubin ise jõudnud „klassiku“ vormi, luues oma sümfoonia klassikalisele orkestrikoosseisule. Samuti klassikuks, täpsemalt 19. sajandi Mozartiks peetud Felix Mendelssohni ande suur austaja Max Bruch oli Rudolf Tobiasse Berliini-aastatel sealse muusikaelu üks olulisemaid heliloojaid.

Erisusi ning vastuolusid on nende heliloojate vahel rohkem kui kokkulangevusi. Kuid just loomingulises järjepidevuses on järeltulijast ühel hetkel saanud eelkäija järgmisele põlvkonnale.

Tere tulemast festivalile „TubIN 2023“!

Mihhail Gerts
festivali kunstiline juht

Eesti Kontsert

FESTIVAL TUBIN

TARTU | 28. SEPT–1. OKT '23

N **28.09**
kell 19.00
Vanemuise
kontserdimaja

FESTIVALI AVAKONTSERT

Non grata

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester • Mihkel Poll klaver
Dirigent Mihhail Gerts

R **29.09**
kell 19.00
Estonia
kontserdisaal

NON GRATA

ERSO ja Gerts

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester • Mihkel Poll klaver
Dirigent Mihhail Gerts

R **29.09**
kell 13.00
Vanemuise
kontserdimaja

AVATUD PROOV GÜMNASISTIDELE

Meistri jälgedes

Vanemuise sümfooniaorkester
Dirigent Mihhail Gerts

R **29.09**
kell 17.00
Heino Elleri
Muusikakooli
Tubina saal

TEEMAÕHTU

Rännakud Rudolf Tobiasega

Karmen Puis sopran • Urmas Taniloo orel
Keelpillikvartett M4GNET

L **30.09**
kell 12.00

TOBIASEST TUBINANI

Kultuuriretk Enn Lillemetsaga

L **30.09**
kell 17.00
Heino Elleri
Muusikakooli
Tubina saal

KONTSERT-VESTLUSRING

Vabaduse väravas

Keelpillikvartett M4GNET
Robert Traksmann I viiul • Katariina Maria Kits II viiul
Mart Kuusma viiula • Siluan Hirvoja tsello • Mihhail Gerts klaver

P **1.10**
kell 12.00
Eesti Rahva
Muuseumi
raamatukogu saal

Muusikaline rännak Konrad Mäe maalimispaikadesse

Heili Rosin-Leivategija flööd • Mihhail Gerts klaver

P **1.10**
kell 17.00
Vanemuise
kontserdimaja

FESTIVALI LÕPPKONTSERT

Käest kätte

Vanemuise sümfooniaorkester • Hans Christian Aavik viiul
Dirigent Mihhail Gerts

Eduard Tubina igal sümfoonial on rääkida oma lugu. Tänavuse festivali avakontserdi „Non grata“ keskmes oleva kaheksanda sümfoonia saamislugu on väga eriline. Pärast kodumaalt põgenemist 1944. aastal langes helilooja 1960. aastate alguses Eesti külastamise pärast pagulasringkondade hukkamõistu alla. „Ma oletan, et raev paljudest laimavatest kirjutistest kogunes minus ja otsis väljapääsu sümfoonia finaalis, mille pingelised helikordused kõlavad justkui hümnina iseendale. Kui inimene vananeb, siis julgeb ta ju näidata oma tundeid, julgeb naerda ja nutta.“

„Nõnda ma istun ja tõesti ei tea, vanduda ennast või saatust. Ärge vaid öelge, et nõnda on hea, nõnda on elu ... Sest teie ei tea, ei tunne mu isamaatust.“

Karl Ristikivi kirjeldatud isamaatuse-tunnet kogesid nii Eduard Tubin, Sergei Rahmaninov kui ka Arvo Pärt pärast Eestist lahkumist 1980. aastal. Kõik kolm heliloojat on ühel eluhetkel olnud avalikkuses nii kangelase kui ka soovimatu isiku – *persona non grata* rollis. Selle üle, kui ajas muutuv on avalik arvamus, arutlevad Joonas Hellerma ja Mihhail Gerts kontserdieelses vestlusringis.

Mihhail Gerts

1950. aastate teine pool tähistab eesti muusikas uut algust, tõusuperioodi pärast nõukogude võimu kehtestamisele järgnenud sügavat mõõna. Poliitiliste olude leebumine langes õnnelikult kokku noorte heliloojate põlvkonna tulekuga: need olid Eino Tamberg, Veljo Tormis, Jaan Rääts, Arvo Pärt, Kuldar Sink, Jaan Koha ja Ester Mägi. Uue põlvkonna uhkeks läbimurdeteoseks sai Tambergi rütmierk ja värske helikeelega „Concerto grosso“ (1956; see teos kõlas möödunud aasta Tubina-festivali lõppkontserdil). Poolteist aastakümnet valitsenud pealesunnitud pseudorahvusromantiline helikeel hakkas teed andma ajastupärasemale väljendusele ning tasapisi paotuva raudse eesriide vahelt hakkas siia imbuma moodsaid kompositsioonitehnikaid. Seejuures oli üks olulisi teetähtsusi kontakt Eduard Tubinaga ja tema sümfooniatega siinsed ettekanded, kuna vahetult pärast sõda oli „kodumaa reeturite“ ja „kapitalismi sabarakkude“ looming olnud siinpool Rootsi kardinaid keelatud. Esimesena kõlas 21. septembril 1956 Estonia kontserdisaalis ERSO esituses Sergei Prohhorovi juhatusel Tubina 5. sümfoonia. Helilooja Villem Kapp märkis pärast ettekannet: „Kontserdi teises pooles esitati meil esmakordselt avalikult Eduard Tubina 5. sümfoonia. [---] See eesti andeka helilooja poolt kirjutatud sümfoonia on sisukas,

sügavaid elamusi ja mõtteid sisaldav teos. [---] Sümfoonia partituur kõneleb heliloojast, kes omab silmapaistvat meisterlikkust kõige mitmekesisemate ja sügavamate emotsioonide, mõtete ja probleemide käsitlemisel orkestrikeeles. Kuigi teosest hoovab palju igatsust, valu, leebust kui ka tragismi, domineerib siiski heroiline, võitlev joon.“ (SV, 28. IX 1956) Vaba Eestlane kirjutas: „Tubina 5. sümfoonia lõppedes puhkesid ovatsioonid, mida raadio kandis üle täpselt viis minutit. Need polnud mingid tavalised ovatsioonid, vaid otsustades plaksutamise raugematu intensiivsuse järgi oli ilmne, et eestlased kodumaal kasutasid seda võimalust oma poolehoidu avalduseks vaba eesti kultuurile.“ (VE, 13. X 1956)

Avanenud võimaluste tuules mängis ERSO Tubinat veel õige mitut puhku. Prohhorovi juhatusel kõlas Tubina 5. sümfoonia taas 1958. aasta mais ning aasta hiljem esitati juba ka värsket 6. sümfooniat. Teadaolevalt kuulis kahe viimase ülekannet raadiost ka helilooja ise. „15. mail mängiti Tallinnas minu 6. sümfooniat ja raadios kõlas see väga hästi. Mehed olid Prohhorovi juhatusel teinud väga tõhusat eeltööd ja orkester oli üldiselt oma parimas vormis. Nagu pärast kirjadest lugesin, olevat publik olnud (ma usun, et demonstriativselt) ülimalt vaimustatud ja teinud ovatsioone [---]. Kuid arvustus vaikib. Põhjus?

Üks sõber kirjutas, et „seda võib aimata“,“ kirjutas Tubina oma sõbrale Endel Kalamile. („Eduard Tubin. Kirjad 1“, lk 439)

Ehkki Eino Tamberg sai esimesena suurema tähelepanu, ilmnnes peagi, et temast viis aastat noorem **Arvo Pärt** (s 1935) oli kõige varmam uusi, meil seni kas tundmatuid või lausa keelatud võtteid/ kompositsioonitehnikaid kasutusele võtma. Näiteks tema „Nekroloog“ (1960) on esimene dodekafooniline teos eesti muusikas. Pärdi noorpõlveteoste kujundid olid eredad ja meelde jäävad, muusika väga mõjuv ning noort autorit saatis 1960-ndate I poolel silmapaistev edu – tema teosed pälvisid nii preemiaid kui ka meeldisid publikule, tulles kontsertidel sageli kordamisele, mis ei ole teadupärast kuigi tavaline nähtus. Eriti võimsad olid nn kollaažitehnikas teosed, kus Pärt kasutas lõiguti varasemate aegade muusikat. Töö läks tõusvas joones kuni 1968. aastani, kui valmis murranguliseks osutunud „Credo“, mil Pärt tundis, et hakkas nüüdisaegseist väljendusvahendeist tüdimä. Oma sõnul oleks ta võinud samal moel jätkata lõpmatuseni, kuid tahe sai otsa ja tekkis soov omal jõul ja oma vahenditega väljendada samasugust ilu, jõudu ja tasakaalu, mis peitus tsiteeritud teoseis, eriti vanamuusikas. Uskudes, et otsitav peitub ühehäälsuses, hakkas Pärt uurima keskaja muusikat. Algasid pea kümme aastat

väljendatud otsingud. Alles 1976. aasta sügisel valmis seitse teost ühise pealkirjaga „Tintinnabuli“ (ld 'kellukesed'). Kuna oli teada Pärdi religioosne taust, sunniti nõukogude võimule ebameeldiv perekond 1980. aastal Eestist lahkuma. Minnes ei teatud, kas nad saavad üldse veel kunagi kodumaale naasta.

Sümfoonia nr 1 valmis Pärdil 1963. aastal, pärast Tallinna konservatooriumi lõpetamist, ning on pühendatud tema õpetajale Heino Ellerile. Arvo Pärt on öelnud: „Sügavas tänutundes meenutan ma oma kompositsiooniõpetajat Heino Ellerit ja aega, mil ma tema juures õppisin. Mul on raske öelda, mis avaldas mulle rohkem muljet, kas tema õpetamisviis või tema karismaatiline isiksus. [---] Heino Eller oli midagi palju enamat kõigest sellest, mida ma suudan sõnadega väljendada. Tänu temale omandas muusika Eestis kultuurilise ja professionaalse väärikuse. [---] Tal oli suur huvi kõigi uute kunstivoolude vastu, eriti kui ta võis neis täheldada seoseid rahvaliku traditsiooniga. Muuhulgas tundis ta hästi Schönbergi ja tema koolkonna muusikat. Ta tutvustas meile väga palju muusikat, mida ta oli kaasa toonud oma Lääne-Euroopa reisiridelt, Usun, et tol ajal oli ta Eestis ainus, kes tundis uuemat lääne muusikat nii põhjalikult. Ta oli hea ja õrn inimene ning

õpetajana jättis õpilastele alati ruumi vabaks eneseväljenduseks. Seetõttu on tema õpilastest kujunenud üksteisest väga erinevad muusikud. [---] Ma tundsin suuremat huvi dodekafoonilise muusika vastu ning uurisin innukalt Herbert Eimerti ja Ernst Křeneki raamatuid. Need kaks uurimust oli Heino Eller saanud ühe oma parima õpilase Eduard Tubina käest [---] ning ta kasutas neid üliõpilastega töötades.“ („Arvo Pärt peeglis“, lk 29–30).

„Sümfoonia nr 1 jätkab helilooja esimese orkestriteose, dodekafoonilises tehnikas loodud „Nekroloogi“ (1960) suunda. Ühiseid jooni on sümfoonial ka eesti esimese sonoristliku teosega „Perpetuum mobile“, mis valmis samal aastal. Sümfoonia pealkiri „Polüfooniline“ ja osade pealkirjad „Kaanonid“ ning „Prelüüd ja fuuga“ viitavad kontrapunktilisele faktuurile ja klassikalise polüfoonia vormidele. Teose konstruktiivseks aluseks on dodekafooniline ehk 12-heliline rida, millest on rangelt kinni peetud. Sümfoonia kulminatsioonilõikudes on kasutatud sonoristika ehk kõlavärvimuusika võtteid, nt klastreid. Esimese osa kaanonid kulgevad lainetena, millest kõrgeim on osa lõpu eel. Prelüüdi alguse kaunis viiulisoolo täidab justkui sümfoonia aeglase keskosa funktsiooni, fuugas moodustub ühe suure pingestatunud dünaamilise tõusuga kogu teose üldkulminatsioon.“ (Arvo Pärdi Keskuse leht)

Sümfoonia nr 1 esiettekanne oli 7. veebruaril 1964. aastal Tallinnas Eesti Raadio Sümfooniaorkestri (praegune ERSO) esituses Neeme Järvi juhatusel.

Sergei Rahmaninov (1873–1943) oli mitmekülgsest andekas muusik – läbi aegade üks silmapaistvamaid pianiste, samuti talendikas helilooja ja dirigent. Ta sündis muusikute perre ja hakkas klaverit õppima nelja-aastaselt. Ehkki 13-aastaselt Moskva konservatooriumi astudes ei olnud tema ettevalmistus suurem asi, oli neli aastat hiljem seda lõpetades temast saanud tunnustatud pianist. Veel aasta hiljem, 1892. aastal, omistati talle koos heliloojadiplomiga kuldmedal – kolmandana konservatooriumi 25-aastases ajaloos.

1890. aastate alguseks, veel enne 20-aastaseks saamist, on Rahmaninovil valminud hulk vähem või rohkem tuntuks saanud teoseid: 1. klaverikontsert, ooper „Aleko“, sümfoonilised poeemid „Kalju“ ja „Vürst Rostislav“, esimesed oopused romansse jne. Uue sajandi esikümnendil kujunes Rahmaninovil välja „rutiin“ – talvisel hooajal andis ta kontserte, suvisel puhkas neist oma Ivanovka mõisas ning kirjutas. Kui aga proletaarlased perekonna mõisa maha põletasid, ei olnud ka Rahmaninovil kodumaal enam asu ning ta lahkus 1917. aastal Venemaalt, elades mitmel pool nii Euroopas kui ka Ameerikas, ega tõstnud sinna oma jalga enam kordagi.

2023/2024

**Tutvu
Eesti Kontserdi
hooajaga siin!**

Rahmaninov on kirjutanud orkestrile kolm sümfooniat, sümfoonilisi poeeme ja „Sümfoonilised tantsud“. Pianistist helilooja loomingus domineerib aga siiski klaver ja püüe selle pilli väljendusvõimalusi maksimaalselt ära kasutada. Klaverile orkestriga on tal neli kontserti ja „Rapsoodia Paganini teemale“, sooloklaveriloomingust on väga armastatud tema prelüüdid ja etüüd-pildid, samuti on tal kaks klaverisonaati jm. Kuulsad on ka tema kooriteosed, nii *a cappella* („Püha Johannes Kuldsuu liturgia“ ja „Koguõine jumalateenistus“) kui orkestriga (koorisümfoonia). Veel on tal kolm ooperit ja hulganisti romansse. Enamik helitöid valmis enne revolutsiooni, kuna pärast kodumaalt lahkumist ei jäänud tal tiheda kontserttegevuse kõrval heliloominguks enam kuigivõrd aega. Äraminek oli ka emotsionaalselt raske, nõnda valmis esimene teos, klaverikontsert nr 4, alles ligi kümme aastat pärast ärasõitu – 1926. Üldse kirjutas ta pärast 1917. aastat vaid kuus teost.

„Rapsoodia Paganini teemale“ (või ka „Variatsioonid Paganini teemale“) klaverile ja orkestrile valmis 1934. aasta suvel Šveitsis, kus Rahmaninovidel oli tore villa (pere käsutuses oli see aastatel 1933–1939 ja hoone on alles tänini). Villa Senar (nimi on tuletatud Sergei ja Natalja Rahmaninovi nimede esitähedest) oli talle tagasitömbumise ja järelemõtlemise

koht, siin avastas ta taas oma võime komponeerida, mida polnud aastaid suutnud. Kõnealune rapsoodia on justkui klaverikontsert, kuid üheosaline, ehkki jaguneb kolme suuremasse lõiku, mis annab oopusele klaverikontserdiliku vormi. Tegu on 24 variatsiooniga Paganini viimase, kuulsa 24. kapriisi teemale, mis on inspireerinud paljusid heliloojaid. Siia teosesse on Rahmaninov põiminud ka surmateema, keskaegse koraali „Dies irae“ motiivi. Rapsoodia on vaheldusrikka muusikalise materjaliga, iga variatsioon erinevalt vormitud. Enamasti juhib liikumist ja meloodiavoogu klaver, kuid mitte lakkamatult, nii et kauneid soolosid kuuleb ka orkestripillidelt. Variatsioonivormile omaselt muutub teose jooksul teema karakter – nt kõige kaunim (ja ka tuntuim) episood on nokturnilik XVIII variatsioon (kus teema on sootuks algele vastupidise liikumisega – laskuv, mitte tõusev). Viimane, XXIV variatsioon on pianistile tehniliselt nõnda raske, et isegi helilooja ise olevat tundnud enne esiettekannet hirmu ning võtnud närvide rahustuseks (vastupidi oma muidu rangele karsklaslikule joonele) klaasikese *crème de menthe*’i. Kuna sama asi juhtus ka järgmiste ettekannete puhul, on see lõik saanud pealkirja „Crème de Menthe’i variatsioon“.

Teose esiettekanne oli loomisega samal, 1934. aastal Baltimore’i

ooperimajas, kus Philadelphia orkestrit dirigeeris Leopold Stokowski ja solistina astus üles muidugi helilooja.

Eduard Tubin (1905–1982) on pärit Kallaste lähistelt Torila külast. Muusika juurde tõi ta isa, kes mängis kohalikus orkestris trombooni, ja poiss pandi 10-aastaselt samas pikoloflööti mängima. 1920. aastal astus Tubin Tartu õpetajate seminari. Nüüd avanes tal võimalus käia Vanemuise sümfooniaorkestri kontsertidel ning puutuda kokku professionaalse muusikaga, kui orkester andis suviti iga nädal mitu kontserti ning tase oli üpris hea. Kavas oli ka moodsat muusikat, muu hulgas 1920. aastal Tartusse tööle asunud Heino Elleri teoseid.

1924. aastal astus Tubin Tartu kõrgemasse muusikakooli, kus õppis kõigepealt orelit, aasta hiljem läks aga üle Heino Elleri kompositsiooniklassi, töötades samal ajal õpetajana Nõos. Pärast muusikakooli lõpetamist 1930. aastal alustas Tubin muusikalist tegevust Tartus. Ta oli 1931–1944 Vanemuise teatri teenistuses, töötades algul repetiitori ja seejärel dirigendina. Tubina muusikalisel juhtimisel on Vanemuises lavale tulnud 45 lavastust, nende hulgas on nii oopereid, operette, tantsuetendusi kui ka sõnalavastusi. Peale selle juhatas Tubin koore, neist olulisim oli töö Tartu Meeslaulu Seltsi meeskooriga. Ning nagu

sellest kõigest oleks veel vähe olnud, taastas ta 1939. aastal (pärast Vanemuise teatri ümberehitust ja võimaluste paranemist) Vanemuise sümfooniaorkestri kontsertide traditsiooni, mis jätkus 1944. aastani.

Tiheda töögraafiku tõttu jäi heliloominguks küllalt vähe aega, peamiselt suved, kuid sellest hoolimata tõusis Tubin 1930. aastate lõpuks hinnatumate eesti heliloojate hulka ning tema pooldajad-interpreetid töid uudisteosede ka kohe ettekandele. Tubina stiil kujunes välja varakult ning peaaegu kohe ilmnas huvi suurvormide vastu.

1944. aastal siirdus Tubin sõjapõgenikuna Rootsi. Seal töötas ta pikki aastaid (1945–1972) Drottningholmi teatris, kus tema peamine ülesanne oli vanade ooperite noodimaterjale esitusteks ette valmistada (partiisid kirjutada, vajadusel midagi arranzzeerida, orkestreerida jne). Seal töötatud aastate jooksul seadis ta esituskorda 20 klassikalise ajastu ooperipartituuri Pergolesist Cimarosani. Kuna teater tegutses üksnes suviti, jäi selle tegevuse kõrval aega ka muuks. Kauni käekirja ja hästi tehtud töö tõttu hakkas Tubin aja jooksul noodikirjutamist saama teisteltki asutustelt (nt Rootsi kuninglik ooperiteater, Stockholmi filharmooniaorkester). Tubina käega kirjutatud noodid on tõelised meistriteosed – need on kirjutatud musta tušiga vahapaberile, kus

ei saanud teha parandusi, seega kõik pidi olema perfektne. Samuti juhatas ta aastaid Stockholmi Eesti Meeskoori.

Elu paguluses ei olnud kerge, eriti alguses, keegi seal ju (massiliselt saabunud) uustulnukaid ei oodanud. Ka sealne kunstimaailm oli midagi sootuks muud, kui oli olnud Eestis. Eino Tubin on kirjutanud: „Isa oli kaotanud kõik: sotsiaalse staatuse, kuulsuse, dirigendikoha. [---] Eestiga polnud sellal kellelgi mingit kontakti. [---] Rootsi muusikaelu ei olnud põgenike saatusest huvitatud. Pärast pikka kultuuriisolatsiooni, mil Rootsi jäi Euroopa arengust kaunis kõrvale, tekkisid uued koolkonnad ja klikid, kes lähtusid oma huvidest. Äärmised modernistid nagu [Karl-Birger] Blomdahl ja [Ingvar] Lidholm said tähtsatele kohtadele ja valitsesid kogu muusikaelu. Isa ei olnud ainuke, kes klassikalise muusika põlgamise all kannatada sai, ka teised heliloojad, kes ei kirjutanud moekohaselt, lükati kõrvale.” (Eino Tubin, „Teisal”, lk 28–30) Siiski õnnestus Tubinal tasapisi kanda kinnitada ning tema teoseid esitati nii Rootsis kui ka mujal. Tubin on möönnud, et alles Rootsis sai temast helilooja, kuna tal oli nüüd rohkem aega, samuti olid oluliselt paremad võimalused tutvuda uue muusikaga. Vähem tähtis ei olnud ka vabadus senisest oluliselt rohkem reisida. Eestisse jäädes oleksid teda suure tõenäosusega ees oodanud repressioonid; ja kui isegi mitte, siis

surveavaldused loomingule oleksid tulnud kindlasti, nii nagu oli Eestisse jäänud heliloojate puhul.

Tubina loometee oli pikk ja viljakas ning žanriliselt mitmekülgne. Kaalukaima osa tema pärandist moodustavad sümfoonilised teosed: 10 sümfooniat (11. sümfoonia jäi lõpetamata), 5 kontserti, sümfoonilised süidid ja lühivormid (sümfoniett, tokaata jt), mis teevad temast tänini eesti olulisima sümfooniku. Kuid Tubin on kirjutanud ka eesti esimese täiemahulise balleti „Kratt”, ooperid „Barbara von Tisenhusen” ja „Reigi õpetaja”, kammermuusikat, soolo- ja koorilaule, reekviemi jne.

Eduard Tubin oli eelkõige sümfoonik, nõnda on tema sümfooniad terviklikud, haarava dramaturgiaga, meisterlikult orkestreeritud teosed ning need on kõrvutatavad 20. sajandi olulisemate sümfooniameistrite Dmitri Šostakovitši, Jean Sibeliusse, Gustav Mahleri, Arthur Honeggeri helitöödega. Tubina sümfooniad valmisid ajavahemikus 1934–1973 – esimesed neli veel kodumaal, järgmised kuus Rootsis. 20. sajandi otsingute taustal oli Tubin suhteliselt mõõdukas, traditsioone hoidev helilooja, säilitades põhijoontes sümfoonia klassikalise ehituse. Kõik need teosed on kordumatult omanäolised nii vormilahenduse kui ka väljenduslaadi poolest. Eduard Tubina kaasteeline, sõber ja paljude

teoste (esma)esitaja, pianist ja dirigent Olav Roots on öelnud: „Tubina kunst pole kunagi lihtne, ajaviiteline, leige. Ta hinge on nagu sadestunud esivanemate rasked katsumused ja kannatused. Need saavad ilmsiks karmides, sügavtõsisetes helides, milledes võitleb oma igavest võitlust tõe ja õiguse otsing ning murrab enesele teed elujaatus. [---] Tubina helitõis muutub elavaks meie saatuse, Eesti saatuse.” (Juhan Aavik, „Eesti muusika ajalugu IV”, lk 86)

Sümfoonia nr 8 (1965–1966) on loodud sügava hingelise kriisi seisundis, mis tabas autorit pärast kodumaa külastamist 1961. aastal. Selleaegsele Nõukogude režiimile oli tähtis pagulasi tagasi meelitada, sellega sooviti justkui okupatsiooni legitimeerida. Et tagada oma julgeolek, astus Tubin enne Eestisse tulekut Rootsi kodakondsusse. Varasemad kutsed oli Tubin tagasi lükanud, lõpuks ette võetud sõitu põhjendas Tubin oma kirjas Olav Rootsile aga nõnda: „[L]eidsin tarviliku olevat pärast seda, kui mu 5. sümfoonial Eestis nii hea edu oli, luua noorema põlve kolleegidega isiklikke kontakte, et nende kaudu natuke välist õhku viia. Kõigest muust sealsest parteilisest propagandast ja mis sellega seoses, püüdsin nii palju kui oskasin kõrvale pöigelda, esinedes seal igaühe ees vabalt

mõtleva Lääne orientatsiooni inimesena. Ja huvitav on see, et nad seda aktsepteerivad, et nad ei taha laskuda minuga vaidlusse, et mis on parem ja kellel on õigus. [---] Neil kõigil on natuke halb olla. Venelased mängivad *Herrenvolk*’i igal sammul, sellega peavad kõik arvestama, enne kui midagi ütlevad või tegema hakkavad. Miks siis ei või nendele natuke värskeimat tuult püüda viia, mida nad ju nii väga vajavad? Nooremad heliloojad on (ilma kiitlemata) enam-vähem kõik midagi minu loomingust ammutanud, kes rütmi (Rääts), kes motiivistiku arendamisvõtteid (Koha), kes vormilisi nüansse (Pärt) – ühe sõnaga, olen saanud neile mingil määral eeskujuks olla. Peale selle olen neile raamatukesi kaasa viinud 12 tooni tehnikast jne.” („Eduard Tubin. Kirjad 2”, lk 425–426) Väliseestlaste seas põhjustas see samm aga suure pahameeletormi ja süüdistuste tulva.

8. sümfoonia on läbini valulik, pessimistlik, masenduslik teos ja äratas algusest peale tähelepanu ülima ekspressiivsusega. Hiljem on Tubin märkinud: „Ma elasin üsna tugevasti läbi oma esimest reisi Eestisse 1961. aastal, millele teatud pagulasringkonnad vaatasid halvasti. Praegu on üsna tavaline, et külastatakse oma sugulasi Eestis. Kuid 1961. aastal peeti sellist reisi koostööks okupatsioonivõimudega. Ma oletan, et raev paljudest laimavatest kirjutistest kogunes

minus ja otsis väljapääsu
8. sümfoonia finaalis, mille
pingelised helikordused kõlavad
otsekui „hümn iseendale“.

8. sümfoonias kasutab Tubin (pärast
kammerlikumat 7. sümfooniat) taas
suurt orkestrit, lisades sellele muu
hulgas karakterpillina tšelesta.
Kui tema mitmed varasemad
sümfooniad olid kolmeosalised, siis
alates 8. sümfooniast kasutab ta jälle
traditsioonilist neljaosalist tsükli.
8. sümfoonia on viimane Tubina
monumentaalseist sümfooniaist ja
seejuures kõige ekspressionistlikum
sümfoonia eesti muusikas,
helikeelelt kõige komplitseeritum ja
sisult kõige subjektiivsem helitöö.

8. sümfoonia esiettekanne oli
Tallinnas Estonia kontserdisaalis
24. veebruaril 1967. aastal, kus
ERSOt dirigeeris Neeme Järvi.
Tubin seda teost oma eluajal elavas
ettekandes ei kuulnudki, küll aga
oli tal võimalik Karolinska haiglas
viibides jälgida raadioülekannet, kui
30. septembril 1982 mängiti seda
Neeme Järvi juhatusel Malmös.
Pärast ettekannet kommenteeris
helilooja teost järgmiselt: „Esimene
osa on klassikalises sonaadivormis,
teine on rondo, kolmas – *ostinato*,
neljas – epiloog, moraal sellest
kõigest. [---] Minule tundub see
sümfoonia päris kallis – selles
mõttes, et I osa, see on nüüd
nagu ta on, niisugune kurvakene,
niisugused viisid ja ... Aga siis tuleb
see II osa ja see on täitsa tervik

saanud minu arust. See irooniline
käik seal, see läheb kohe lõpuni
välja oma töötlusega ja on tervik.
Ja siis see III osa, see on ju väga
suur tervik – *ostinato*. Ja siis tuleb
see viimane koraal ja läheb ära
kaugustesse. Omast arust sai päris
kena, aga sellest on raske võibolla
ka aru saada.“ („Vestlused Eduard
Tubinaga“, lk 188) Poolteist kuud
hiljem Eduard Tubin suri.

Sixten Nordström kirjutas: „Tubina
muusika avaldas erakordselt
tugevat mõju. See on sügavusse
suunduv, tõsidusest küllastunud
muusika, mida iseloomustab
ideerikkus, kompositsioonilise
arengu järjekindlus ning peen
orkestrikäsitlus. Et selline
kõrgkvaliteetne ja sellise kiirgusega
helitöö on seisnud sama hästi kui
ette kandmata juba 16 aastat, avab
meie ees kuristiku – kui palju on
veel mängimata head muusikat
sellel maal, mis on loodud sama
võimekate, kuid tagasihoidlike
heliloojate poolt kui Tubin?“
(„Eduard Tubin ja tema aeg“, lk 408)

Virge Joamets

Mihkel Poll on esinenud sellistes
kontserdisaalides nagu Londoni
Wigmore Hall, Barbican Hall ja Queen
Elizabeth Hall, Pariisi Filharmoonia
suur saal, Peterburi Filharmoonia suur
saal, Béla Bartóki nimeline rahvuslik
kontserdisaal Budapestis, Stockholmi
Berwaldhallen ja Thbilisi Kakhidze
muusika- ja kultuurikeskus, ning ta on
andnud kontserte paljudes Euroopa
riikides, Kaukaasias, Venemaal ja
USAs.

Mihkel Poll on astunud solistina
üles orkestritega nagu
Birminghami Sümfooniaorkester,
Sarasota Sümfooniaorkester, Eesti
Riiklik Sümfooniaorkester, Läti Riiklik
Sümfooniaorkester, Põhjamaade
Sümfooniaorkester, Pasdeloup'
Orkester, Corinthian Orchestra,
Neue Lausitzer Philharmonie,
Braunschweig Staatskapelle,
Magdeburgi Filharmoonikud,
Norrbotteni Kammerorkester,
Vanemuise sümfooniaorkester,
Norwichi Filharmooniaorkester,
Lincolni Sümfooniaorkester, Pärnu
Linnaorkester jt, ning teinud koostööd
dirigentidega nagu Neeme Järvi,
Eri Klas, Paul Mägi, Anu Tali, Olari Elts,
Elena Schwarz, Anna-Maria Helsing,
Mihhail Gerts, Mikk Murdvee, Michael
Seal, Richard Laing, Matt Andrews,
Jüri Alpernten, Toomas Vavilov, Toomas
Kapten jt.

Poll on olnud Eesti Riikliku
Sümfooniaorkestri resideeriv artist.
Ta on soleerinud kontsertreisidel
koos ERSO ja Neeme Järviga Rootsis,

Mihkel Poll
Foto: Kaupo Kikkas

Venemaal, Armeenias ja Gruusias. Samuti oli ta solist Põhjamaade Sümfooniaorkestri Euroopa-turneel Anu Tali juhatusel.

Mihkel Pollil on ilmunud sooloplaadid firmadele Ondine (2009) ja DUX (2015), viimane sai 2016. aastal Eesti aasta parima klassikaalbumi tiitli. Ta on salvestanud Artur Lemba klaverikontserdi nr 1 koos Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga Neeme Järvi juhatusel firmale Chandos. 2020. aastal ilmus plaat DUXi märgi all, Mihkel Poll esitab Rahmaninovi ja Tubina klaverikontserte koos Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga Mihhail Gertsji juhatusel.

Poll on aktiivne kammermuusik, ta astub regulaarselt üles duos viiuldajast õe Mari Poll-Novakovichiga. 2017. aastal ilmus neil CD (DUX), mis teenis kiitvaid hinnanguid ajakirjades BBC Music Magazine ja Gramophone. Koos tšellist Henry-David Varemaga on neil aktiivselt tegutsev klaveritrio Poll-Varema-Poll, kellega on hiljuti astunud üles muuhulgas Berliini Kontzerthausis ja Hamburgi Elbphilharmonies. 2021. aastal ilmus neil debüütplaat eesti triomuusikaga (DUX).

Mihkel Poll alustas klaveriõpinguid Nõmme Muusikakoolis Helve Kuuskmanni juures, jätkas Tallinna Muusikakeskkoolis prof Ivvari Ilja ja Maigi Pakri käe all, hiljem Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias prof Ivvari Ilja klaveriklassis ning Guildhalli

Muusikakoolis prof Ronan O'Hora juures. 2016. aastal sai ta doktorikraadi Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias prof Ivvari Ilja klaveriklassis.

Poll on pälvinud preemiaid mitmetel konkurssidel, sh I preemia ja orkestri eripreemia Rina Sala Gallo rahvusvahelisel pianistide konkursil Itaalias Monzas (2004), I preemia ja eripreemia Tallinna rahvusvahelisel pianistide konkursil (2006) ja I preemia Ferroli rahvusvahelisel pianistide konkursil Hispaanias (2006).

Aastatel 2004, 2018 ja 2020 oli Mihkel Poll Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia laureaat ning 2013. aastal pälvis ta Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu noore kultuuritegelase preemia.

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Foto: Krõõt Tarkmeel

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 97. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi.

ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel

rahvusvahelistel muusikafestivalidel. Möödunud hooajal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis

ja Pariisis. Samuti toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil Eufonie. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier' muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldse saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavade nagu Berliini Konzerthaus, New

Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi Filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni Filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskeimad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniiliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici. tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Dirigent Mihhail Gerts
Kontsertmeister Mikk Murdvee

FLÖÖT

Mari-Liis Vind
Linda Vood
Janika Lentsius

OBOE

Guido Gualandi
Aleksander Hännikäinen
Tõnis Traksmann

KLARNET

Jose Carlos Dominguez Almela
Helena Tuuling
Meelis Vind

FAGOTT

Peeter Sarapuu
Stefan Heinrich Kerstan
Kaido Suss

METSASARV

Ye Pan
Kalmer Kiik
Tõnu Künnapas
Jünnas Rähni

TROMPET

Indrek Vau
Erki Möller
István Baráth
Ivar Tillemann

TROMBOON

Andres Kontus
Väino Põllu
Johannes Kiik

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Kentaro Yano

LÖÖKPILLID

Kaspar Eisel
Vambola Krigul
Terje Terasmaa
Lauri Metsvahi

HARF

Sara D'Amico

I VIIUL

Mikk Murdvee
Marge Uus
Hanna-Liis Nahkur
Kätlin Ivask
Nina Kawaguchi
Kirti-Kai Loorand
Tõnis Pajupuu
Merje Roomere
Piret Sandberg
Kaiu Talve
Andrus Tork
Tarmo Truuväart
Fred Heinoja

II VIIUL

Kadi Vilu
Kristel Kiik
Triin Krigul
Miina Laanesaar
Egert Leinsaar
Maiu Mägi
Grete Heinsaar
Laura Klesment
Marlis Timpmann
Maaren Vihermäe
Leevi Rosin
Ida Teppo-Gualandi

VIOOLA

Rain Vilu
Helena Altmanis
Mari Aasa
Kaja Kiho
Sandra Klimaitė
Johanna Vahermägi
Juhan Palm-Peipman
Liisi Rusnak
Kristiina Välja
Mairit Mitt-Bronikowska

TŠELLO

Andreas Lend
Riina Erin
Tõnu Jõesaar
Andres Alexander Metspalu
Katriin Oja
Lauri Toom
Margus Uus
Maris Vallsalu

KONTRABASS

Mati Lukk
Regina Udod
Janel Altmoff
Xiaonan Nie
Imre Eenma
Indrek Pajus

TŠELESTA

Kärt Ruubel

Mihhail Gerts
Foto: Kaupo Kikkas

Mihhail Gerts on juhatanud üle 60 orkestri maailmas, nende hulgas on NHK sümfooniaorkester ja Osaka Filharmooniaorkester Jaapanis, Prantsuse Raadio Filharmooniline Orkester, BBC Sümfooniaorkester, Accademia Nazionale di Santa Cecilia (Itaalia), arvukad orkestrid Prantsusmaal ja Saksamaal, sh Gewandhausorchester Leipzig, Staatskapelle Dresden, Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, samuti Belgia Rahvusorkester, Oslo Filharmooniline Orkester, Helsingi Linnaorkester, Monte Carlo Filharmooniaorkester, Luxembourg Filharmooniline Orkester, Sydney Sümfooniaorkester, Iirimaa Rahvuslik Sümfooniaorkester, Gulbenkiani Sümfooniaorkester (Portugal), Poola Raadio Rahvuslik Sümfooniaorkester, Sloveenia Raadio Orkester, Sofia Filharmooniline Orkester (Bulgaaria) jpt.

Aastatel 2015–2017 oli Mihhail Gerts Hageni teatri (Saksamaa) esimene kapellmeister, 2007–2014 töötas ta dirigendina Rahvusooperis Estonia. Aastatel 2005–2007 oli Mihhail Gerts Eesti Rahvusmeeskoori dirigent.

Muusikaõpinguid alustas Mihhail Gerts Tartu Heino Elleri Muusikakoolis, jätkates Tallinna Muusikakeskkoolis. Ta on lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia klaveri (prof Ivari Ilja) ja orkestridirigeerimise (prof Paul Mägi) erialal, samuti Berliini Hanns Eisleri nimelise muusikakõrgkooli orkestridirigeerimise erialal. 2011. aastal lõpetas ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia doktorantuuri.

Eesti Kontsert

Keelpilli- FOOKUS

N **09.11**
kell 19.00
Estonia
kontserdisaal

Kirgastunud öö

Florian Donderer, Triin Ruubel viiulid • Xandi van Dijk, Andres Kaljuste vioolad • Johannes Välja, Theodor Sink tsellod

R **10.11**
kell 19.00
Kadrioru loss

Viola da Gamba

Markus Kuikka tiiskantgamba, Soome • Anthony Marini tenorgamba, USA/Soome
Johanna Randvere tenorgamba • Villu Vihermäe bassgamba

R **10.11**
kell 19.00
Jõhvi
kontserdimaja

Kolja Blacher ja Tallinna Kammerorkester

Kolja Blacher viiul, Saksamaa
Tallinna Kammerorkester

L **11.11**
kell 19.00
Estonia
kontserdisaal

Kolja Blacher ja Tallinna Kammerorkester

Kolja Blacher viiul, Saksamaa
Tallinna Kammerorkester

L **11.11**
kell 19.00
Pärnu
kontserdimaja

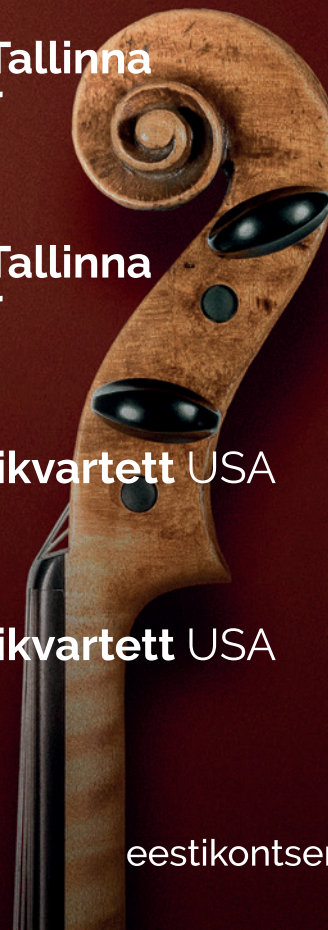
Calidore keelpillikvartett USA

Calidore keelpillikvartett:
Jeffrey Myers viiul • Ryan Meehan viiul
Jeremy Berry vioola • Estelle Choi tsello

P **12.11**
kell 17.00
Estonia
kontserdisaal

Calidore keelpillikvartett USA

Calidore keelpillikvartett:
Jeffrey Myers viiul • Ryan Meehan viiul
Jeremy Berry vioola • Estelle Choi tsello

Hans Christian Aavik

viiul

Karolina Aavik klaver
Kronbergi akadeemia ja eesti keelpillisolistid

*Kristjan Randalu. (esiettekanne)
Enescu. Viulisonaat nr. 3 a-moll op. 25
Enescu. Keelpillioktett C-duur op. 7*

K **1. NOVEMBER 19.00** Vanemuise kontserdimaja
N **2. NOVEMBER 19.00** Estonia kontserdisaal
L **4. NOVEMBER 17.00** Jõhvi kontserdimaja

KOOSTÖÖPARTNERID

Heino Elleri Muusikakool
Teater Vanemuine

TÄNAME

Kerri Kotta, Rahvusvaheline Eduard
Tubina Ühing

Eesti Rahva Muuseum

Eesti Kultuurkapitali Tartumaa
ekspertgrupp

Kadri Leivategija, Heino Elleri
Muusikakool

Vanemuise sümfooniaorkester

ERSO

FESTIVALI MEESKOND

Kunstiline juht
Mihhail Gerts

Produtsent
Maarit Kangron

Produtsendi assistent
Birke Elisabeth Jakobson

Vanemuise kontserdimaja juht
Kulvo Tamra

Turundus
Laura Põldma
Riina Aamisepp

Graafiline disain
Kleer Keret Tali
Lilian Bon

Keeletoimetus
Tiina Talts

Müügispetsialist
Piret Villmann
Madli Vallikivi-Päts
Merje Mürsepp-Kuntu

Kommunikatsioon
Jelena Poverina-Tšernõh
Brent Pere

Kavaraamatu koostaja
Virge Joamets

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO
— anno 1898 —

AUTOPARTNER

OLEREX

Jazz
pesulad

SORAINEN

 SELVER
Hea mõte

Segafredo
— ZANETTI —
x
hotspot

myfitness
world class gym & studios

/eestikontsert

/eesti_kontsert

eestikontsert.ee